

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. маг.-фарм. Илко Николаев Гетов, дф

Фармацевтичен факултет на Медицински университет София,

член на научно жури, назначено със Заповед № РД-109-170/22.4.2021 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Проф. д-р Валентин Игнатов, дм,

на конкурс за заемане на АД „ПРОФЕСОР“ в област на висшето образование 7. „Здравеопазване и спорт“, по професионално направление 7.1 „Медицина“, научна специалност

„Фармакология и фармакотерапия (лекарствена политика)“,

за нуждите на катедра „Фармакология, токсикология и фармакотерапия“, Факултет Фармация на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна, обявен в ДВ, бр.17 от 26.02.2021 г.

Комисията по прием на документи е допуснала до участие в конкурса за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“ по „Фармакология и фармакотерапия (лекарствена политика)“ един кандидат – Доц. д-р Албена Тодорова Златарева, дм. Комплектът документи, с които Доц. Златарева участва в конкурса са подредени съгласно изискванията, няма липсващи документи, представените доказателства са коректни, задълбочени и в съответствие с изискванията на нормативните документи, свързани с развитието на академичния състав.

Настоящата рецензия е изготвена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в България (ЗРАСРБ), Правилник за приложение на Закона за развитие на академичния състав (ППЗРАС) и Правилник за развитие на академичния състав на МУ-Варна, ред. 2020 г. (ПРАСМУ-Варна).

Имам съавторство с кандидата само в едно електронно учебно помагало, издание на МУ-Варна от 2018 г.

Професионално развитие на кандидата.

Доц. д-р Албена Тодорова Златарева, дм е завършила висше образование с образователно-квалификационна степен „магистър“ по медицина през 1992 г. във Висш Медицински Институт „И. П. Павлов“ гр. Пловдив с много добър успех от семестриалните и държавни изпити. От 01.01.1998 г. има придобита специалност за следдипломно обучение по „Анестезиология и реанимация“, а през 2014 г. успешно защитава дисертационен труд за придобиване на ОНС „Доктор“ по научната специалност „Фармакология (вкл. фармакокинетика и химиотерапия)“ в Медицински университет – София, на тема: „Финансиране на фармакотерапията на редки заболявания“.

От м. май 2016 г. до момента д-р Златарева заема академичната длъжност „Доцент“ по специалността „Клинична фармакология и терапия“ в МУ – Варна.

Доц. Златарева има възходящо професионално развитие и богата кариера, която постепенно преминава през клинична лекарска практика, фармацевтичната индустрия, държавна и общинска администрация, НЗОК, управител и ръководител на лечебни и здравни заведения, хоноруван и щатен преподавател в университети. Трябва да се подчертае широката научно-приложна дейност на кандидата в областта на националната лекарствена политика и лекарствената регулация в България като тя последователно е ангажирана, като: депутатски сътрудник към Постоянната комисия по здравеопазването на Народното събрание в периода 2005-2009 г.; зам.-директор по лекарствена политика и контрол на НЗОК през периода 2009-2010 г.; член на Комисия по позитивен лекарствен списък и член на Акредитационния съвет към МЗ за 2009-2010 г.; председател и член на работни групи по промяна на нормативната база в лекарствения сектор в периода 2009-2010 г.; съветник към Програма превенция и контрол на ХИВ/СПИН през 2012 г. в областта на лекарствената политика и приложение на добри практики за подобряване достъпа до диагностициране и лечение в засегнатите общности.

Кандидатът притежава и над 10-годишен преподавателски опит в различни медицински университети в областта на анестезиология и реанимация, фармакотерапия, лекарствена политика и фармакоикономика. Заема академичната длъжност асистент от 01.4.1993 до 30.11.1995 в Медицински университет – Пловдив. През периода 2014-2016 е хоноруван преподавател към ФОЗ на МУ – Варна, а към настоящия момент заема АД „Доцент“ в университета. Участва в преподаванията на Магистърската програма по обществено здравеопазване и здравен мениджмънт, задочна форма, с преподаване на руски език, научен ръководител на 3 успешно защитили докторанти и 2 дипломанти, член на научни журита, вкл. за заемане на академични длъжности. Владее английски и руски езици.

Доц. Златарева е рецензент в различни научни международни списания, като *Balkan Medical Journal*; *International Journal of Educational Policy Research and Review* и *Value in Health*. Във връзка със спецификата на научната специалност на конкурса следва да се обърне внимание на активното участие, съдействие и ръководство от Доц. Златарева на местни и международни организации, проекти и програми в областта на общественото здраве и лекарствена политика като АрФарМ, КРИБ, Американската търговска камара, Национален раков план, Проект: Западни Балкани: Коалиция за здраве; *Patient Engagement and Patient power*; *School for patients*; *Economist Intelligent Unit-Breathing in new Era: a comparative analysis of lung cancer policies across Europe*; *Bulgaria country Lung cancer profile*; *MSD for Mothers*; *Organon – communication and changes*; *Listen, Learn, Lead*: проект, целящ по-добра работа в екип и изработване на политики за по-добра локална среда в сферата на онкологията и ваксините; *Lung cancer treatment rate – международен проект, целящ подобряване на лечението на пациентите с онкологични заболявания*; *Национален проект: Осведоменост на населението относно националната ваксинална политика*; *Проект за имплементиране на национален раков план*; *Поеми си дъх – посветен на рака на белия дроб*; *Ковид-19 Алианс* и много други.

Учебно-преподавателска дейност.

Кандидатът покрива изискванията и има необходимия преподавателски опит – общо над 7 (седем) години, като последователно заема академичните длъжности асистент, хоноруван преподавател и доцент. Участва в преподаването по дисциплината „Анестезиология и реанимация“ и „Сравнителен анализ на здравните системи“ на руски език. От 2016 г. до настоящия момент води лекционни курсове по Лекарствена политика, семинарни и практически занятия за студенти, докторанти, специализанти в областта на лекарствената политика като: Фармацевтичен бизнес и пазарен достъп до лекарства (за СДО); Пазарен достъп на лекарства – актуални тенденции и други.

Научно-преподавателската работа на Доц. Златарева със студенти, дипломанти, специализанти и докторанти е потвърдена с представените академични справки, служебни бележки, сертификати, дипломи, направления за тематични курсове и реализирани научни публикации. Учебната натовареност отговаря на изискванията и включва освен лекции и упражнения, практически семинари, курсове за квалификация, продължаващо обучение, чуждоезиково обучение.

Има успешно защитили трима докторанти (д-р Милко Ковачев, д-р Спартак Милев, д-р Бранимир Бранков), чийто научен ръководител е доц. Златарева и това са ясни доказателства за добрата ѝ методична работа с докторантите и активно сътрудничество със студенти и специализанти.

Научно-изследователска дейност.

Доц. Златарева участва в конкурса с общо 58 научни труда, както следва: 2 монографии (една представена като хабилитационен труд на тема: Основи и тенденции на лекарствената политика в Европейския съюз (отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и ПРАСМУВ) – общо 216 стр.; 1 книга (двуезична), 54 публикации в специализирани научни издания, от които 16 в международни списания, реферирани в Scopus или Web of Science (1 с импакт фактор) и 38 в български издания и едно учебно помагало за СДО в електронен формат.

В представените научни публикации кандидата е първи или единствен автор в 58%, като продукцията многократно надхвърля минималните изисквания на ПРАСМУВ за професионалното направление. Представените изчисления са коректни и тяхното обобщение по групи критерии са посочени в таблицата.

Група от показатели	Професор	Доц. д-р Албена Златарева, дм
А	50	50
Б	-	неприложимо
В	100	100
Г	200	550, в т.ч. 230 (основен списък) + 320 (допълнителен списък)
Д	100	230
Е	100	341

Представените за рецензиране научни трудове не са използвани за придобиване на ОНС „доктор“ и заемане на АД „доцент“.

Оценката на монографичните трудове и научни публикации, представени за участие в конкурса изисква внимателен анализ, като следва да се отбележи, че основните сфери на научни интереси съвпадат с научната специалност на конкурса и отговарят на квалификацията, компетентността, опита и преподавателската дейност на кандидата.

Основният монографичен труд озаглавен *Основи и тенденции на лекарствената политика в Европейския съюз* разглежда различните аспекти на лекарствената политика и регулация, поставяйки фокус върху специфичните ѝ характеристики за българската здравна система. Монографичният труд има важно научно-практическо значение и представлява принос в научната сфера.

Бих искал да отбележа основните области на научно-изследователски интереси на кандидата доц. Златарева, като нейните приноси могат да бъдат обобщени в следните СЕДЕМ направления:

1. Лекарствена политика и лекарствена регулация

Направлението е застъпено във всички публикации. Направени са сравнения и е посочена уникалността на процесите за различни държави, като са изведени добрите практики. С фокус върху регионалната лекарствена политика са 2 статии, като висока оценка давам на учебното помагало по пазарен достъп на лекарства, издание на МУ-Варна, на което кандидата е автор и редактор. В 3 статии и няколко участия в проекти основен акцент са ваксините, ваксиналните политики и програми. Специфичен фокус в научната продукция и проектните дейности заема онкологична лекарствена политика.

Бих искал да отбележа подобаващото значение на пациенти и пациентските организации като партньор в създаването на работеща лекарствена политика в 4 от публикациите на доц. Златарева. Застъпени и изяснени са въпроси, касаещи процеса на позициониране на пациентите като равнопоставен участник в процеса на правене на лекарствена политика на местно равнище.

Особено актуални са 2 конкретни публикации за правото на здраве, вкл. на уязвимите групи пациенти, както и по време на кризисни ситуации.

2. Дигитално обучение в областта на лекарствената политика

Представени за рецензиране са 3 публикации по темата в международни издания. Обоснована е необходимостта от създаването и развитието на дигитални форми на продължаващо обучение за медицински специалисти в сферата на лекарствената политика, като данните от проведените проучвания показват, че медицинските специалисти в България и страните от Балканския регион имат мотивацията и стремежа да надграждат своето обучение в тази сфера и предоставянето на такава възможност е желана от тях.

3. Нормативна регулация на лекарствения сектор

Авторката има 12 научни публикации, като е направен анализ на нормативната база, вкл. в исторически аспект, както у нас, така и в повечето европейски страни. Оценено е отражението на нормативните актове върху лекарствения сектор, провеждането на лекарствена политика, влиянието върху пациентите и обществото.

Тези публикации оценявам като такива с теоретичен и практически принос, показвайки ползите и негативите от приложението на определени нормативни актове.

4. Добри и иновативни медицински практики

Общо 8 публикации, като 6 от тях са в списания с научно рецензиране и 2 в българско реферирано и индексирано в Scopus издание. Разглеждат се конкретни терапевтични потребности, както и проблеми от областта на естетичната хирургия и обезболяването при подобен род терапии. Желанието на пациентите за по-малко инвазивни процедури с по-кратък възстановителен период се превръща в постоянен импулс за иновации в естетичната хирургия. Интерес представлява навлизането на тъканните лепила, което води до обещаващо по-добри резултати при фейслифтинга.

5. Фармакоикономически аспекти на лекарствената терапия

Голям обем от публикациите – общо 10 правят анализ на разходите за фармакотерапия за редица заболявания, като се акцентира на най-ресурсоемките. Разгледани и анализирани са разходи, направени от обществените здравни фондове у нас и в други европейски страни, направени са изводи, както с теоретичен, така и с практически характер за рационалното управление на разходите за лекарствена терапия. Резултатите са публикувани в български и международни научни издания и статиите са в съавторство с водещите експерти в областта в страната.

6. Лекарствена употреба

Представени са резултати от поредица изследвания на лекарствената употреба на макро- и микроравнище за конкретни терапевтични класове и диагнози. Основните направления са в областта на редките болести и тяхната фармакотерапия, ваксипрофилактиката на онкологичните заболявания, отражението на навлизането на новите терапии в онкологичната терапия върху заболяемостта и употребата на лекарства и конкретни диагнози (сърдечно-съдови, шизофрения, ревматоиден артрит, бета-таласемия, псориазис, улцерозен колит и др.) с голямо отражение не само върху отделния пациент, но и върху обществото.

7. Клинични изпитвания

От общо 2 публикации, едната е в списание с импакт-фактор и са разгледани мотивите, ползите и рисковете за всички участници в клиничните изпитвания. Важно е да се подчертае практическия принос на кандидата в етичната регулация на клиничните изпитвания на лекарствата.

Кандидатът Доц. Златарева е представила данни за цитируемост на научните си трудове два пъти над минималните изисквания, съгласно ПРАСМУВ, което е доказателство за значимост и оценка на публикационната активност в международен научен аспект. Всички цитати са положителни, има данни за поддържане от кандидата на активни научни профили в бази-данни, членство в научни и професионални организации, участие на научни форуми и видимост на активностите.

Приемам и оценявам високо представената справка за приносите, считам, че те коректно и изчерпателно отразяват постигнатото от автора.

Бележки и препоръки.

Ще огранича своите коментари в тази част на рецензията до колегиални препоръки към кандидата. Споделям своето пожелание за активно продължаване на публикационната активност, фокус върху статии в списания с импакт фактор, разработване, развитие и апробиране на самостоятелни учебни програми и промотиране на лекарствената политика, рационалната, ефективна и безопасна фармакотерапия на студенти по медицина и фармация, специализанти и специалисти от практиката, с широкия инструментариум на съвременните научни разбирания и подходи в областите, в които вече се е изявила и има своето „запазено“ име Доц. Златарева.

Заключение.

Въз основа на представените от кандидата и рецензирани от мен материали по настоящия конкурс с единствен кандидат Доц. д-р Албена Златарева, дм, считам че са надхвърлени изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и ПРАСМУВ за заемане на академичната длъжност „Професор“.

Давам изцяло положителната си оценка на научно-изследователската и учебно-преподавателска дейност на кандидата, като считам, че Доц. Златарева е доказан, уважаван и търсен специалист, и на базата на личните ми впечатления мога убедено да потвърдя, че тя притежава качествата, умения, квалификация, опит и компетентност за заемане на АД „Професор“.

На основание на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и ПРАСМУВ, предлагам на членовете на ПОЧИТАЕМОТО НАУЧНО ЖУРИ да гласуват положително и да предложат за избор за АД „ПРОФЕСОР“ по научната специалност „ФАРМАКОЛОГИЯ И ФАРМАКОТЕРАПИЯ (ЛЕКАРСТВЕНА ПОЛИТИКА)“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“, професионално направление 7.1 „Медицина“, за нуждите на катедра „Фармакология, токсикология и фармакотерапия“ на Факултет Фармация на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна **Доц. д-р АЛБЕНА ТОДОРОВА ЗАЛАТАРЕВА, дм.**

Рецензент:

Проф. Илко Николаев Гетов, дф